

fælde, at Fæsteledighed indtræder som Følge af, at den nuværende Fæster frasiger sig det efter Overenskomst med en Fremmed og med Godseierens Samtykke om, at den Fremmede skal faae Stedet i Fæste, og jeg skal heller ikke i dette Dieblif gaae videre ind paa, men blot nævne, at Forslaget vist vil give Anledning til mange Stridigheder, naar det skulde komme til Anvendelse, idet der ikke findes Noget om, hvorledes det skal afgjøres, om Fæsterens Efterladte ere istand og villige til at overtage det, eller hvem af Fæsterens Efterladte der i saa Henseende kan blive Spørgsmaal om, ligesom jeg heller ikke kan Andet end udtale, at det har undret mig, at den ærede Forslagsstiller har kunnet finde sig tilfredsstillet med, at det skulde være Amtmanden, der skulde afgjøre, hvad der maatte ansees som en billig Indfæstning og aarlig Afgift; Alt dette skal jeg lade ligge, fordi det navnlig er den Grundsætning, hvorpaa dette Forslag hviler, som jeg maa erklære mig imod, og som jeg ikke kan gaae ind paa. Det ærede Fleertal har villet støtte dette sit Forslag paa, at det er sædvansmæssigt, at Godseieren bortfæster Fæstestedet til en af den sidste Fæsters Efterladte, og at det var en rigtig Lovgivnings-Grundsætning, at, hvad der saaledes blev en Sædvane, blev optaget i Lovene. Men naar det ærede Fleertal støtter sig til denne Sætning, at Lovene kun skulle være Stadfæstelse paa, hvad der er sædvansmæssigt i Befolkningen, kan jeg ikke tilbageholde, at der ligger en stor Misforstaaelse til Grund ved at anvende denne Grundsætning paa det foreliggende Tilfælde. Grundsætningen, udtalt i sin Almindelighed, er jo ganske vist rigtig, men det, hvorpaa det kommer an, er, hvorledes man opfatter og hvilken Betydning man lægger i Udtrykket: sædvansmæssigt. Man kan meget godt sige, at det er sædvansmæssigt — og jeg udtaler min Glæde over, at man med Føie kan sige, at det er sædvanligt, at Godseierne have bortfæstet til en af den sidste Fæsters Efterladte, og at det navnlig har fundet Sted for Lehn og hundne Godser i større Grad end for frie Godser — men ved Siden deraf har det dog stedse staaet i vor Lovgivning og ogsaa i den almindelige Bevidsthed som anerkjendt, at,

skulde der blive Spørgsmaal om det egentlige Retlige, saa var der ingen Ret for Fæsteren til at fordræ, at en af hans Efterladte skulde faae Fæstestedet i sin Besiddelse. En saadan Bestemmelse vilde derfor komme i Strid med, hvad der ikke blot efter Lovgivningens udtrykkelige Bud, men ogsaa efter den almindelige Forestilling stod som det Retlige i dette Forhold, og i saadanne Forhold kan, hvad der er sædvanligt, ingenlunde faae den Berettigelse, at det skal gøres til Lov i Mod sætning til, hvad der er en samtidig anerkjendt udtrykkelig Ret. Dette gjælder efter min Opfatning ogsaa om Ændringsforslaget under Nr. 25. Da Udvalgets Fleertal og den ærede Forslagsstiller have opgivet den oprindelige § 10 i Lovforslaget mod at indsætte den Affattelse af § 10, som Forslaget under Nr. 25 indeholder, skal jeg ikke udtale mig videre om den oprindelige § 10 i Lovforslaget, men skal i saa Henseende henvise til, hvad jeg derom først har udtalt i Betænkningen. Den ærede Ordfører omtalte dernæst det af mig under Nr. 30 stillede Ændringsforslag om Indsættelsen af en Række nye Paragrapher, som skulle gaae ud paa nærmere at ordne den Omgangsmåde, der vil være at følge, for at det kan blive anerkjendt, om de Salgstilbud, som en Godseier gjør, kunne ansees for at være i den Grad billige og passende, at han kan fritages for Anvendelse af Lovens øvrige Bestemmelser. Jeg troer, at en Fremgangsmåde i det Væsentlige som den, jeg har foreslaaet i disse Paragrapher, vil være et hensigtsmæssigt Middel til at gøre Godseierne villige til at sælge paa billige Vilkaar, og ligeledes vil virke til, at det hos Fæsterne vil blive anerkjendt, at der bydes dem billige Vilkaar, og at de derfor ville gjøre deres Bedste for at kunne gaae ind derpaa. Den ærede Ordfører gjorde først den Indvending imod dette Forslag, at det ikke hørte hjemme i det foreliggende Forslag. Jeg kan forsaavidt give den ærede Ordfører Ret deri, naar han blot vil tage Hensyn til det ene Formaal, som han siger, at Lovforslaget tilfigter, nemlig til ikke at formindste den Fæstetvang undergivne Jord — dertil knytter mit Forslag sig egentlig ikke — men det er gjen-